

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Lausunto VN/8871/2019

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry tahtoo lausua hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Yleisesti

SAMOK pitää sote-uudistuksen tavoitteita erittäin kannatettavina ja tarpeellisina. Katsomme kuitenkin, että sote-uudistuksen yhteydessä ammattikorkeakoulututkintoihin kuuluvat sosiaali- ja terveysalan koulutuksiin kuuluvien harjoitteluiden koulutuskorvaukset tulee poistaa. Lisäksi Kelan järjestämä ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tuottama korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto edellyttää sujuvaa yhteistyötä maakuntien kanssa, jotta varmistetaan sujuvat palveluketjut muun sosiaali- ja terveydenhuollon siirtyessä maakuntien järjestämisvastuulle.

Harjoittelukorvaukset

SAMOK pitää kestävämmänä ja epätasa-arvoisena että sote-uudistuksen lainsäädäntöluonnoksista on jätetty pois ammattikorkeakoulututkintoihin liittyvien harjoitteluiden korvaukset sote-alojen osalta. SAMOK esittääkin, että korvauksista säädetään vastaavalla tavalla kuin yliopistotutkintoihin liittyvistä koulutuskorvauksista.

Sosiaali- ja terveysalojen ammattikorkeakoulututkintoihin liittyy pakollisia harjoitteluita samalla tavoin kuin vastaaviin yliopistotutkintoihin. Valtio korvaa lääketieteen opiskelijoiden harjoittelut opiskelijoiden työnantajille terveydenhuoltolain 7 luvun perusteella. Sosiaalihuollon opetustoiminnan

korvauksista säädetään sosiaalihuoltolaissa mutta sielläkin säädetään ainoastaan sosiaalialan yliopistollisten tutkintojen harjoitteluista. Kummassakaan laissa ei mainita ammattikorkeakoulutusta vaikka ammattikorkeakouluista valmistuu n. 80% sotealan korkeakoulutetuista.

STM selvitti keväällä 2018 työnantajien ammattikorkeakouluilta sote-opiskelijoiden pakollisista harjoitteluista perimiä korvauksia. STM:n mukaan ammattikorkeakoulujen ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden välillä oli vuonna 2017 yli 13 700 harjoittelusopimusta, joista 70 prosentin perusteella maksettiin korvauksia. Korvausten yhteissumma oli tuolloin noin 8 miljoonaa euroa vuodessa. Maksujen periminen ammattikorkeakouluilta on historiallinen jäännös eikä siinä ole yhtenäistä käytäntöä. Maksut perustuvat ainoastaan vakiintuneeseen tapaan, eivät säädöksiin tai esimerkiksi työehtosopimukseen. Ne ovat myös poikkeus koko koulutuskentällä kun ammatillisen koulutuksen reformi poisti lähihoitajaopiskelijoiden koulutussopimuksista (aiempi työssäoppiminen) perityt maksut vuoden 2018 alusta.

SAMOK ei näe perusteita kohdella korkeakouluharjoitteluiden koulutuskorvauksia eri tavoin vaan pitääkin tärkeänä, että koulutuskorvaukset yhdenmukaistetaan soteuudistuksen yhteydessä. Ammattikorkeakoulujen maksamat koulutuskorvaukset ovat pois opetukseen käytettävästä rahasta ja sillä on siten suora vaikutus sotealan työntekijöiden osaamiseen. Lisäksi korvausten maksamisesta ja sopimisesta tulee hallinnollisia kustannuksia jotka edelleen ovat pois koulutuksen järjestämisestä.

Harjoittelupaikat

Vuonna 2019 ammattikorkeakouluista valmistui 10 200 sosiaali- ja terveysalan ammattilaista. Heistä noin 1300 oli suorittanut ylemmän amk-tutkinnon ja 8900 amk-tutkinnon. Kaikkiin amk-tutkintoihin kuuluu pakollinen harjoittelu. Sotealan harjoittelu on pitkälti säädeltyä ja tutkintoihin liittyy harjoitteluita tietyillä teemoilla ja tietynlaisilla osastoilla tai vastaavilla riippuen tutkinnosta ja suuntautumisesta. On äärimmäisen tärkeää että soteuudistuksen yhteydessä varmistetaan että kaikille sotealan amk-opiskelijoille varmistetaan laadukas harjoittelupaikka oikeaan aikaan suhteessa tutkinnon etenemiseen. Tämä edellyttää että sotetoimijoilla on velvollisuus tarjota harjoittelupaikkoja amk-opiskelijoille. Jos opiskelija ei saa oikeaan aikaan oikeanlaista harjoittelupaikkaa voi se viivästyttää opiskelijan valmistumista joka taas hidastaa työvoiman saamista jo valmiiksi työvoimapolusta kärsivällä alalla.

Tutkintoon kuuluva harjoittelu on tärkeä osa osaamisen ja pätevyyden hankkimista mutta samalla se tarjoaa työnantajalle mahdollisuuden löytää uusia työntekijöitä ja ylläpitää yhteyttä alan koulutukseen. Opiskelijat myös tuovat työyhteisöön uutta

näkemyistä, osaamista ja ovat kokonaisuudessaan voimavara. Sekä opiskelijoiden, korkeakoulun mutta erityisesti myös soteyksiköiden kannalta on tärkeää että harjoittelupaikkojen tarjonta ja kysyntä kohtaavat ja paikoista sopiminen on mahdollisimman helppoa ja sujuvaa. SAMOK toivoo että hallitus huomioi harjoitteluiden sujuvan ja riittävän tarjonnan amk-opiskelijoille jatkossa.

Sujuvien hoitopolkujen turvaaminen korkeakouluopiskelijoille

Siirtyminen kuntien järjestämisvastuusta 21 maakunnan malliin on kannatettavaa, sillä nykyistä suuremmat järjestäjät mahdollistavat paremman palvelujen yhteensovittamisen ja sujuvamat hoitopolut, kun perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito ovat jatkossa saman toimijan vastuulla. Tahdomme kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että myös korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tulee toimia saumattomasti yhdessä maakuntien järjestämien palveluiden kanssa.

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto irrotettiin sote-uudistuksesta ja laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta hyväksyttiin vuonna 2019. Lain mukaisesti tammikuusta 2021 alkaen Kansaneläkelaitos vastaa korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon järjestämisestä ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS tuottaa terveydenhuoltolain mukaiset opiskeluterveyden palvelut perustutkintoa suorittaville yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoille valtakunnallisesti. YTHS:n palveluiden laajentuminen myös AMK-opiskelijoille on tärkeä ja odotettu uudistus, josta iloitsimme. Tämä tuleva opiskeluterveydenhuollon uudistus johtaa kuitenkin tilanteeseen, jossa korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon järjestäminen poikkeaa sote-uudistuksen tavoitteesta luoda palvelurakenne, jossa yksi järjestäjä vastaisi lähtökohtaisesti asiakkaan kaikista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista. Tässä tapauksessa poikkeus on erittäin perusteltu, sillä se mahdollistaa opiskeluterveydenhuollon valtakunnallisesti yhtenevän palvelurakenteen ja opiskeluterveydenhuollon palveluiden toteutuksen kustannustehokkaasti ja yhdenvertaisesti.

Kelan järjestämä ja YTHS:n tuottama korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto edellyttää yhteistyötä maakunnan kanssa, jotta varmistetaan palvelukokonaisuudet ja sujuvat palveluketjut muun sosiaali- ja terveydenhuollon siirtyessä maakunnan järjestämisvastuulle. SAMOK tahtoo siksi painottaa toimivaa yhteistyötä tulevien maakuntien ja YTHS:n välillä. Nykytilanteessa haasteita on erityisesti erikoissairaanhoitoa tarvitsevien potilaiden kohdalla: erikoissairaanhoidon jonot ovat pitkiä ja opiskelijat joutuvat odottamaan hoitoon pääsyä useita kuukausia, jopa vuoden. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa YTHS hoitaa potilaita, joiden hoitamiseen sillä ei ole tosiasiallisia valmiuksia tai resursseja. Vastaavia ongelmia on myös kuntien

järjestämän opiskeluterveydenhuollon puolella. Näin ollen AMK-opiskelijoiden siirtyessä YTHS:n palveluiden piiriin ei ole odotettavissa, että erikoissairaanhoidon tarve vähenee.

Oppilas- ja opiskelijahuollon siirto maakuntiin

SAMOK tahtoo ilmaista huolensa opiskeluhuollon koulupsykologien ja kuraattorien siirtymisestä maakuntiin. Esityksen tavoite parantaa näiden palveluiden vaihtelevaa saatavuutta on kannatettava, mutta uhkana on, että siirron myötä luontainen side kouluympäristöön katkeaa ja palvelut viedään liian kauas nuoresta. Oleellisinta on kuitenkin oppilas- ja opiskelijahuollon palveluiden riittävä resursointi.

Helsingissä 25.09.2020

Anna Laurila
puheenjohtaja

Armi Murto
toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Anniina Sippola
korkeakoulupolitiikan asiantuntija
anniina.sippola@samok.fi
p. 050 389 1014

Hannele Kirveskoski
hyvinvointipolitiikan asiantuntija
hannele.kirveskoski@samok.fi
p. 050 389 1015